

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-120>

УДК 339.1

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ТА ВПЛИВ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ НА ФОРМУВАННЯ СТІЙКОГО РИНКУ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ

INSTITUTIONALIZATION AND THE OF PUBLIC POLICY IMPACT ON THE FORMATION OF RESILIENT E-COMMERCE MARKET

Кубліцька Олена Вячеславівна

аспірантка,

Національний університет «Чернігівська політехніка»

ORCID:<https://orcid.org/0000-0001-5897-1393>

Kublitska Olena

Chernihiv Polytechnic National University

У статті розглянуто сутність електронної комерції та її можливості створення стійкої екосистеми, що сприяє розвитку національної економіки за рахунок реалізації сукупності переваг. Визначено, що державна підтримка є визначальним фактором підтримки малого та середнього бізнесу підвищуючи його стійкість та життєздатність. Розглянуто загальні концептуальні положення та процес інституціоналізації електронної комерції у вітчизняному інституційному середовищі. Ідентифіковано фактори, що впливають на інституціоналізацію електронної комерції. Розглянуто особливості інституційного ландшафту Європейського Союзу, а також окреслено стан вітчизняної законодавчої бази стосовно становлення ринку електронної комерції. Деталізовано вектори державних зусиль із розвитку стійкого ринку електронної комерції України, а також детально стан реалізації кожного із окреслених напрямів.

Ключові слова: електронна комерція, ринок, інституціоналізація, інституційна теорія, державна підтримка, стійкість.

This article investigates the concept of institutionalization as well as the impact of government policies on the formation of a resilient e-commerce market in Ukraine. E-commerce has a number of advantages that make it possible to obtain new development opportunities. The potential of e-commerce technologies to become the driver of national economic growth and contribute to the realization of the strategic potential of small and medium-sized enterprises is highlighted. The main prerequisite for using institutional theory within this research is that enterprises, as an open system, function, and exchange information with the environment, therefore obeying the rules, expectations, and pressure from the external environment. The institutionalization concept has a prominent potential for establishing the resilience of e-commerce institutions, adapting the activity and interaction of system subjects to new opportunities, rights, and restrictions, and formalizing and consolidating new practices. Within this system, government support and policies play a vital role in implementing the actions aimed at securing e-commerce activities. The number of factors influencing the institutionalization of e-commerce is distinguished. The features of the EU institutional landscape as well as the trends of its development, particularly digital and green transition are identified. The priorities of the regulation of the institutional environment within the EU are highlighted. Among the main vectors of Ukrainian government support for the resilient e-commerce market development, it is worth noting that regulatory and legal activities, infrastructure support, data security within cyberspace; grant support; financial and credit support; and educational support are identified. Each of these directions has been investigated more deeply to gain a better understanding of current initiatives and their potential impact. The current government's effort makes it possible to assert that it is consistently following the course of deepening trade and economic cooperation with the European Union and strengthening Ukraine's position within the world market.

Keywords: e-commerce, institutionalization, e-commerce market, institutional theory, government support, resilience.

Постановка проблеми. Численні дослідження акцентують увагу на можливості електронної комерції стати драйвером зростання національної економіки та реалізації стратегічного потенціалу малих та середніх підприємств. Інституціоналізація електронної комерції є закономірним та невідворотним процесом її правової легітимізації в межах інституційного середовища електронного бізнесу. Інтернет як середовище для здійснення транзакцій та ведення підприємницької є складною сферою управління та потребує значних зусиль щодо нормативного регулювання.

Воєнні дії на території України спричинили значні негативні зрушення ринку електронної комерції та являють собою кризу, наслідки якої будуть відчутні у довгостроковому періоді. У цьому контексті державні зусилля із підтримки суб'єктів господарювання, що використовують технології електронної комерції, включають із себе комплекс дій щодо забезпечення безперервності функціонування ринку електронної комерції, забезпечення безпечних умов для взаємодії суб'єктів інституційного середовища та сприянні підвищенні стратегічного потенціалу. Як наслідок, аналіз процесів інституціоналізації електронної комерції, а також впливу державної політики на формування стійкого ринку електронної комерції дозволяє поглибити розуміння стосовно ролі державних інститутів у підтримці та стимулюванні розвитку підприємств електронної комерції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання формування та реалізації державної підтримки із стимулювання розвитку електронної комерції розглядаються у низці досліджень таких вітчизняних та закордонних вчених як: В. Батрименко, В. Г. Горник, О. Г. Дроздова, М. В. Забашта, В. В. Коваль, Ю. Крегул, Д. В. Максименко, О. Носков, Н. С. Педченко, А. В. Стріжкова, В. Ю. Стрілець, Л. С. Франко. Окремо варто відзначити дослідження А. А. Вівчар, Н. І. Зеленцової, Н. Є. Каличевої, Є. О. Цуканової та інших, що розглядають заходи та вплив державної підтримки та підтримку функціонування суб'єктів господарювання електронної комерції під час війни. Віддаючи належне внеску даних досліджень у створення цілісної картини щодо існуючого стану підтримки електронної комерції на державному рівні, недостатньо висвітленими залишаються процеси інституціоналізації електронної комерції, а також вплив державної політики на формування

стійкого ринку електронної комерції в умовах воєнного стану.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є дослідження процесу інституціоналізації електронної комерції та вплив державної політики на формування стійкого ринку електронної комерції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Малі та середні підприємства (МСП) відіграють значну роль у забезпеченні робочих місць, впровадженні технологічних інновацій та підтримці соціальної стабільності країни. Однак, через розмір підприємства відчувають низку бар'єрів: обмежені технологічні, людські та фінансові ресурси, обмежений набір навичок та досвіду, а в деяких випадках – відсутність стратегічного бачення. Ці бар'єри стають ще більш вирішальним під час кризи та, відповідно, призводять до втрати конкурентоспроможності та стійкості МСП, обмежуючи їхні можливості для подальшого розвитку.

Реалізація систем електронної комерції здатна надати МСП низку переваг, зокрема:

- отримання доступу до ширшої аудиторії покупців, сприяння побудові індивідуальних відносин з покупцями;
- покращення конкурентних позицій на ринку;
- участь у комерційній діяльності на національному та міжнародному ринках;
- сприяння розвитку конкурентних переваг та формуванні унікальних торговельних процесів;
- оптимізація бізнес-процесів, підвищення продуктивності, ефективності та конкурентоспроможності підприємства, а також реалізація можливостей цифрової трансформації бізнесу.

В останні роки діяльність ринку електронної комерції характеризується періодами нестабільності та наявністю кризового періоду, спричиненого епідемією Covid-19 та повномасштабними військовими діями на території України. Інтенсивність реакції підприємства на шок визначає ступінь його підприємницької стійкості. Концепція стійкості є багатогранною та міждисциплінарною категорією, що тісно пов'язана з теорією організації та стратегічним управлінням. Попередні дослідження дали можливість виявити позитивний вплив електронної комерції на підвищення стійкості підприємств як у стратегічній, так і операційних перспективах. При цьому система часто повертається не зовсім у вихідний стан, а передбачає появу нових якостей, завдяки

чому система стає кращою, ніж вона була на початку.

Інституціоналізація – це процес трансформації існуючої інституціональної системи шляхом зміни стабілізації суспільних феноменів та їхнього укорінення у вигляді усталених практик. Ю. Б. Миронов та М. І. Миронова під інституціоналізацією розуміють «процес формування та створення соціальних, економічних і політичних інститутів як стійких форм організації діяльності господарюючих суб'єктів в економічній системі; правове та організаційне закріплення тих чи інших соціальних відносин господарюючих суб'єктів» [1]. У свою чергу С. В. Ковбасюк [2, с. 177] розглядає дане поняття як «процес формалізації соціальних відносин, перехід від неформальних відносин і неорганізованої діяльності до створення організаційних структур з чіткою ієрархією влади». Ключовими характеристиками процесу інституціоналізації є упорядкування та організація діяльності суб'єктів за рахунок системи соціальних приписів та правил, що змінюють процес суб'єктної взаємодії, а також зумовлюють фактичну зміну існуючих інститутів та набуття ними нових якостей, що спрямовані на заповнення існуючих інституційних «пустот», сформованих потребами соціально-економічної системи. Іншими словами, інституціоналізація забезпечує механізм організації взаємодії суб'єктів за рахунок формування інститутів, в межах якої дана взаємодія є можливою та необхідною.

Інституційне середовище відіграє визначальну роль у розвитку та поширенні систем електронної комерції в межах вітчизняного бізнес-ландшафту. Інституціоналізація електронної комерції дозволяє створити підґрунтя для стійкості сформованих інститутів електронної комерції, а також адаптувати діяльність та взаємодію суб'єктів системи до нових можливостей, прав та обмежень, формалізуючи та закріплюючи нові практики. Державна підтримка відіграє ключову роль у процесах прийняття та інституціоналізації електронної комерції за рахунок реалізації комплексу дій, спрямованих на закріплення даної діяльності в межах системи. Особливо варто виділити формування інституційного середовища, що формує необхідність змін та підкреслює бажану поведінку суб'єктів господарювання. У цьому процесі підприємства відчувають зміни у середовищі їхнього функціонування, та мусять докладати зусиль для становлення поведінки та стану, що відповідає вимогам

середовища з метою отримання доступу до ресурсів, а також підтримки від споживачів. Даний процес також дозволяє визначити очікувану поведінку підприємства, що стає соціально прийнятною та потребує від підприємств узгодженості поведінки та дій. Таким чином, діяльність підприємств частково регулюється встановленою системою правил, галузевих норм та стандартів.

Серед факторів, що впливають на інституціоналізацію електронної комерції варто виділити:

- галузеві фактори (наприклад, очікування учасників ринку);
- наявність, доступність та комплексність державної підтримки;
- забезпечення балансу інтересів держави, бізнесу та суспільства;
- потенціал для покращення конкурентної позиції;
- рівень соціально-економічного розвитку;
- рівень науково-технічного потенціалу;
- наявність і розвиток фізичної, технологічної та інформаційної інфраструктури;
- наявність сприятливого інноваційно-інвестиційного середовища;
- розвиток та поширення технологічних інновацій.

Електронна комерція розмиває кордони, полегшуючи доступ споживачів із різних країн до товарів та послуг, підтримуючи та підприємства у виході на міжнародний рівень комерційної діяльності, та в цілому сприяючи глобалізації ринків. У цьому контексті регулювання електронної комерції потребує загальних зусиль різних країн стосовно уніфікації законодавства, що полегшує транскордонну електронну комерцію. Україна обрала для себе шлях євроінтеграції, тому розгляду політики Європейського Союзу (ЄС) є закономірним процесом дослідження результативності та доречності державних ініціатив.

Особливістю інституційного ландшафту ЄС є системність побудови нормативної бази регулювання електронної комерції, що створює базис для адаптації законодавства ЄС до системних змін, зумовлених розвитком технологій. У межах законодавчої бази ЄС варто виділити наступні ключові нормативними документами:

- Конвенція про інформаційне та правове співробітництво (від 04.10.2001 р.);
- Директива ЄС «Про електронну комерцію» (від 08.06.2000 р.);
- Директива 97/7/ЄС Європейського парламенту та Ради. «Про захист прав спо-

живачів в дистанційних контрактах» (від 20.05.1997);

– Директива 1999/93/ЄС Європейського парламенту та Ради «Про систему електронних підписів, що застосовується в межах Співтовариства» (від 13.12.1999);

– Директива 1999/93/ЄС «Про систему електронних підписів, що застосовується в межах Співтовариства» (від 13.12.1999 р.);

– Стратегія Єдиного цифрового ринку ЄС (від 06.05.2015 р.);

– Директива 2015/2366/ЄС про платіжні послуги на внутрішньому ринку (від 25.11.2015 р.);

– Директива 218/644 про послуги трансграничного доставлення посилок (від 18.04.2018 р.);

– Директива 97/7/ЄС «Про захист прав споживачів в дистанційних контрактах» (від 20.05.1997 р.);

– Value-Added Tax (VAT) rules (від 01.07.2021 р.).

Окрім того, одними із найбільш значущих нормативних актів, що впливають на ринок ЄС в останні роки є Закон про цифрові ринки (Digital Markets Act, DMA) та Закон про цифрові послуги (Digital Services Act, DSA). Ключовими орієнтирами, представленими у даних нормативних актах є підтримка конкурентного, чесного та безпечного цифрового ринку, що реалізує захист прав споживачів та надання рівних умов для розвитку бізнесу, а також зменшення монополії таких крупних інтернет-гравців як Google та Meta [3–5]. Країни ЄС також реалізують удосконалення власного нормативного законодавства на основі загальних правил регулювання ЄС та окремих ініціатив, зокрема, в галузі штучного інтелекту, захисту даних, податкових аспектах, зелених ініціативах, захисту прав споживачів, трансграничної комерції.

Останні роки характеризуються адаптацією правового ландшафту країн до цифрового та зеленого (сталого) переходів (Green & Digital Transition) та поступовим впровадженням нових практик в нормативне середовище ЄС. Сформовані в межах Європейського порядку денному напрями діяльності є пріоритетними внаслідок обмеженості природних ресурсів, а також швидкості, із якою реалізуються цифрові трансформаційні процеси бізнесу та побудови інформаційного суспільства. Суть даної ініціативи полягає в процесі цифрової трансформації соціально-економічної системи, що сприятиме довготривалому та екологічному розвитку ЄС. Перевагами

одночасної реалізації цифрового та зеленого переходів є їхня взаємодоповнюваність, де цифрові та екологічні програми здатні поєднуватися для досягнення цілей сталого розвитку та реалізації екологічних стандартів, де електронна комерція здатна розширити можливість із реалізації стійких бізнес-рішень [6]. Серед ключових завдань в межах даних ініціатив варто виділити:

– створення інфраструктурного середовища, що сприятиме цифровим переходам: перехід з 4G- мереж на 5G- мережі, що здатні зменшити обсяги спожитої енергії до 90%;

– трансформація бізнес-моделей підприємств у напрямі цифровізації та сталості;

– посилення вимог екологічних стандартів;

– реалізація прикладних досліджень та спільних дослідницьких проєктів, що спрямовані на інтеграцію цифрових та зелених зусиль в побудову стійкого бізнесу;

– забезпечення навчання 80% і більше громадян ЄС базовим цифровим навичкам, адаптація навчальних та освітніх програм [6–7].

Серед пріоритетів регулювання інституційного середовища в межах ЄС варто виділити:

– підтримка розвитку та конкурентоспроможності підприємств за рахунок забезпечення конкуренції;

– забезпечення нейтральності та рівноцінності офлайн- та онлайн-каналів із точки зору нормативно-законодавчого регулювання з метою стимулювання підприємств здійснювати цифровізації бізнесу;

– забезпечення гармонізації та узгодженості законодавства, що зменшить існуючу фрагментацію цифрового ринку, сприяючи трансграничній комерції, а також знизить регуляторні обмеження та сприяючи формуванню сприятливого інституційного середовища для розвитку бізнесу; сприяння трансграничному співробітництву та діалогу;

– фокус на формуванні системної законодавчої бази, що стає основою для реалізації нових нормативних нововведень;

– реалізація законодавчих ініціатив, що охоплюють суб'єктів малого та середнього підприємництва, тим самим зменшуючи адміністративне навантаження на малий бізнес, сприяючи його розвитку;

– врахування контексту функціонування підприємств, а також формування законодавчої бази, що рівноцінно враховувала б різні бізнес-моделі та напрями електронної комерції [8].

Детальніше розглянемо особливості державної підтримки розвитку ринку електронної

комерції в Україні. На рис. 1 представлено вектори державної підтримки розвитку стійкого ринку електронної комерції України. Як можна побачити, сучасний стан державної підтримки характеризується комплексністю впливу на соціально-економічну систему загалом та ринок електронної комерції зокрема. Наступним кроком дослідження пропонуємо розглянути кожен із цих напрямів більше детально.

Нормативно-правова діяльність є ключовим вектором державної підтримки, що створює базис для подальших ініціатив, формуючи подальшу систему дій. Розглянемо детальніше інституційне забезпечення розвитку ринку електронної комерції в Україні. Ключовим законодавчо-нормативним документом, що регулює ринок електронної комерції, є Закон України «Про електронну комерцію» (від 03.09.2015 р. № 675-VIII), діяльність якого спрямована на врегулювання організаційно-правових основ діяльності суб'єктів електронної комерції, визначає їхні права та обов'язки, а також встановлює порядок вчинення електронних договорів. Даний закон дозволив створити засади правового регулювання, а також доповнити існуючі законодавчі норми в межах цифрового середовища, шляхом встановлення механізму захисту прав споживачів, встановлення форм електронних угод та порядку їх реалізації, принципів регулювання електронної комерції, визначення сутності інформаційних електронних послуг, а також порядку врегулювання спорів та розподіл відповідальності в сфері електронної

комерції [9]. Зрештою, даний закон є унікальним феноменом вітчизняного законодавства, що дав змогу врегулювання ключових сфер взаємовідносин суб'єктів ринку електронної комерції в онлайн-просторі. Серед інших законодавчих актів варто виділити:

- Цивільний та Господарський кодекси України;
- Закон України «Про електронний цифровий підпис»;
- Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг»;
- Закон України «Про захист прав споживачів»;
- Закон України «Про захист персональних даних»;
- Закон України «Про рекламу»;
- Закон України «Про електронні комунікації»;
- Закон України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги»;
- Закон України «Про цифровий контент та цифрові послуги» (від 10.08.2023 р. № 3321-IX);
- Закон України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» (від 15.07.2021 р. № 1667-IX);
- Закон України «Про платіжні послуги»;
- Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України»;
- Закон України «Про телекомунікації»;
- Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах»;

Рис. 1. Вектори державної підтримки розвитку стійкого ринку електронної комерції України

Джерело: авторська розробка

- Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні»;
- Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»;
- Закон України «Про фінансові послуги та фінансові компанії».

Окрім сформованої законодавчої бази, функціонування ринку електронної комерції також регулюється низкою міжнародних документів та ініціатив ЄС, до виконання яких Україна долучилася в рамках євро інтеграційного процесу. Можна стверджувати, що існуюча законодавча база створила підґрунтя для розвитку електронного бізнесу, формуючи цілісність правового середовища. Однак, варто відзначити про наявність «інституційних пустот», що викликають суперечливості у існуючому нормативно-правовому полі. Гармонізація вітчизняного законодавства із нормами ЄС дозволить вирішити дані розбіжності, а також сприятиме їхній уніфікації із міжнародними стандартами. Крім того, на державному рівні варто розглянути підходи лібералізації та дерегуляції підприємницької діяльності загалом. У сучасних умовах реалізація дерегуляції бізнесу дозволяє зменшити нормативне навантаження на суб'єктів господарювання малого та середнього бізнесу, де держава зменшує кількість та інтенсивність інструментів контролю над діяльністю бізнесу. Дана ініціатива здатна знизити кількість дублюючих норм та приписів, підвищити процеси взаємодії в контексті «держава-бізнес» та знизити рівень корупційних проявів, тим самим покращивши ефективність діяльність підприємств, а також сприяти їхньому розвитку, знизивши податкове навантаження.

Воєнні дії зумовили руйнування та пошкодження інфраструктури, що значно вплинуло на розвиток підприємств електронної комерції. Крім того, перебої із електропостачанням ускладнюють реалізацію безперебійності електронного бізнесу. Серед заходів державної підтримки варто виділити формування загального напрямі вирішення проблеми відновлення інфраструктури та активну співпрацю із бізнесом. Так, Міністерством цифрової трансформації України сформовано Стратегію розвитку електронних комунікацій до 2030, де передбачено відновлення інфраструктури електронних комунікацій та забезпечення безперебійності зв'язку [10]. Крім того, продовжується діяльність у розвитку 5G-мереж зв'язку: пілотний проєкт у цьому напрямі було запущено у травні 2024 року [11].

Забезпечення безпеки у кіберпросторі є критичним елементом виживання та безперебійності функціонування бізнесу, де кожен із учасників відчуває захищеність та можливість безпечно взаємодіяти в межах окресленої системи. Державні зусилля передбачають формування та реалізацію державної політики, захисту об'єктів інфраструктури та державних інформаційних ресурсів [12]. Особливої уваги на державному рівні тут потребують заходи із гармонізації діяльності із кращими світовими практиками.

Грантова підтримка передбачає акумуляцію та розподіл фінансування для реалізації проєктів, кампаній та заходів, що сприяють запуску діяльності нових підприємств, переходу на нові етапи розвитку для існуючих підприємств із залученням технологій електронної комерції. Серед фондів, які здійснюють підтримку підприємств, що планують розпочати діяльність у сфері електронного бізнесу, варто виділити: Український фонд стартапів; Програма USAID з підтримки підприємництва в Україні; Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР); Німецьке товариство міжнародного співробітництва (GIZ) [13]. Охоплення грантовим проєктом може бути як на індивідуальному рівні (представників окреслених категорій), підприємств певної галузі, або розраховано на загальні проєкти, спрямовані на підтримку стійкості та інноваційності. Крім того, наявні можливості для отримання грантів на започаткування власної справи, грант «eРобота», а також отримання коштів на навчання та перекваліфікацію. Втім, серед складнощів із реалізації даної області підтримки виділяють недостатню обізнаність підприємців стосовно можливостей отримання гранту, складнощі із відповідністю встановлених вимогам, а також у деяких випадках – недостатності коштів для початку діяльності. У цьому контексті на державному рівні необхідно докласти більше зусиль щодо популяризації кампаній із можливостей підтримки бізнесу, а також лібералізацію умов отримання такої допомоги.

Окремим сферою державного функціонування є підтримка фінансової стійкості за рахунок надання кредитної підтримки. На сьогодні Дія. Бізнес у співпраці із провідними фінансовими установами пропонує низку кредитних опцій, що можуть бути цікаві підприємствах різної форми власності, розміру та мети цільового використання. Крім того, запуск та удосконалення державної програми доступні кредити «5-7-9» дозволяє

ефективно реалізувати фінансову підтримку. З огляду на це, відбувається забезпечення рівних можливостей для підприємств покращити фінансову стійкість.

Окрім того, варто виділити освітню підтримку як складову загальної політики забезпечення стійкості бізнес-системи України. Навчальна діяльність передбачає проведення тренінгів, семінарів, програм різної тривалості та характеру сформованих навичок на умінь та потребує формування грантової/безкоштовної системи поширення серед бізнесу та населення. У цьому контексті варто відзначити освітньо-грантову програму «Міцність», проєкт «Дія. Освіта», що реалізує партнерські програми з світовими лідерами у галузі дистанційного навчання (наприклад, навчальна програма «Менеджер із цифрового маркетингу» від Google), програми Global E-commerce Access тощо. Можливість співпраці закладів вищої освіти стосовно проведення досліджень на шляху підвищення стійкості ринку електронної комерції сприятиме покращенню обізнаності представників бізнесу щодо можливостей зробити бізнес більш стійким та витривалим до тривалих періодів кризи. Крім того, збільшення кількості центрів підтримки підприємців Дія. Бізнес сприятиме наданню інформаційних послуг. Побічним вектором державної політики, що мусить бути реалізований паралельно, є необхідність підвищення рівня цифрової обізнаності та грамотності населення, що є ключовим учасників процесів обміну товарами та послугами.

Міжнародна підтримка та співпраця сприяє інтеграції соціально-економічної системи України в міжнародний бізнес простір, сприяючи її глобалізації та підвищенню конкурентоспроможності на міжнародному рівні. Варто відзначити міжнародну підтримку, що спрямована на забезпечення відновлення та безперебійності функціонування бізнесу в умовах війни. Окремо варто виділити можливість довгострокової співпраці: наприклад, Мінцифри та Expertise France підписали меморандум про співпрацю у сфері цифровізації, що охоплює сфери цифрової економіки, інноваційно-технологічних рішень, безпеки в онлайн-середовищі та електронного

бізнесу та комерції [14]. Аналогічно, підписання угоди про цифрову торгівлю із Великобританією, що спрямований на зменшення бар'єрів у міжнародній торгівлі та збільшення перспектив для міжнародної діяльності МСП [15]. Формування Альянсу стійкості малого та середнього бізнесу, що спрямовано на реалізацію проєктної діяльності, консультацій, та підтримки відновлення вітчизняного бізнесу є ще одним прикладом спільних зусиль. В цілому, аналіз зусиль держави у цьому напрямі дає можливість стверджувати про невідхильне слідування курсу поглиблення торговельної та економічної співпраці із Європейським Союзом та закріплення України на світовому ринку.

Висновки. Враховуючи вищезазначене, вважаємо за необхідне відзначити важливість дослідження інституційного середовища функціонування сучасних підприємств. Використання інституційної теорії у якості описового фреймворку для проведення досліджень дозволяє підвищити описову здатність та пояснити, яким чином підприємства приймають та використовують електронну комерцію у власній діяльності та шляхи їхньої взаємодії із навколишнім світом. Сприятливе інституційне середовище в поєднанні з політикою, яка стимулює на ранніх етапах і підтримує на пізніх етапах має важливе значення для впровадження інновацій і технологій електронної комерції. Дослідження дало можливість ідентифікувати наступні ключові вектори державної підтримки розвитку стійкого вітчизняного ринку електронної комерції: нормативно-правова діяльність; інфраструктурна підтримка; забезпечення безпеки даних; грантова підтримка; фінансово-кредитна підтримка; освітня підтримка; міжнародна діяльність. Кожен із цих векторів було піддано детальному аналізу, особливо фокусує на актуальних ініціативах та перспективах рішень. В цілому, аналіз зусиль держави у цьому напрямі дає можливість стверджувати про невідхильне слідування курсу поглиблення торговельної та економічної співпраці із Європейським Союзом та потенціалу вітчизняного ринку входження та розвитку в межах світової соціально-економічної системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Миронов Ю., Миронова М. Институціоналізація як соціально-економічний феномен. *Вісник Херсонського державного університету. Економіка*. 2016. № 17. С. 9–11.
2. Ковбасюк С. Сучасна інтерпретація поняття "інституціоналізація". *Актуальні проблеми держави і права*. 2009. № 40. С. 177–182. URL: <http://apdp.in.ua/v50/29.pdf>

3. Digital Markets Act (DMA) Legislation. *Digital Markets Act (DMA)*. URL: https://digital-markets-act.ec.europa.eu/legislation_en (дата звернення 30.08.2024).
4. The Digital Services Act package. *Shaping Europe's digital future*. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/digital-services-act-package> (дата звернення 30.08.2024).
5. Lone S., Weltevreden J. 2023 European E-commerce Report. Amsterdam/Brussels : Amsterdam University of Applied Sciences & Ecommerce Europe, 2023. 105 p. URL: <https://www.upu.int/UPU/media/wwwUpuIntUniversalPostalUnionAboutUpuBodiesConsultativeCommittee/2023EuropeanEcommerceReportEn.pdf> (дата звернення 30.08.2024).
6. The twin green & digital transition: How sustainable digital technologies could enable a carbon-neutral EU by 2050. *EU Science Hub*. URL: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/jrc-news-and-updates/twin-green-digital-transition-how-sustainable-digital-technologies-could-enable-carbon-neutral-eu-2022-06-29_en (дата звернення 30.08.2024).
7. The decisive twin green & digital transition - Digital Collective. *Digital Collective*. URL: <https://digico.global/the-decisive-twin-green-digital-transition/> (дата звернення 30.08.2024).
8. Digital commerce: our vision for Europe's future. Manifesto for European Elections 2024. Brussels : Ecommerce Europe, 2024. 16 p. URL: <https://ecommerce-europe.eu/wp-content/uploads/2024/01/Ecommerce-Europe-European-Elections-2024-Manifesto-v2.pdf> (дата звернення 30.08.2024).
9. Про електронну комерцію : Закон України від 03.09.2015 р. № 675-VIII : станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text> (дата звернення 30.08.2024).
10. Мінцифри презентувало стратегію розвитку електронних комунікацій до 2030: долучайтеся до обговорення. *Урядовий портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mintsyfry-prezentuvala-stratehiiu-rozvytku-elektronnykh-komunikatsii-do-2030-doluchaitesia-do-obhovorennia> (дата звернення 30.08.2024).
11. 5G в Україні: де й коли запрацює зв'язок нового покоління і чому на це впливає воєнний стан. *24 Канал*. URL: https://24tv.ua/5g-ukrayini-2024-koli-zapratsyuue-yakih-mistah-vplivaye-zdorovya_n2563685.
12. Кібербезпека в Україні: шляхи розвитку та можливості. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/3704093-kiberbezpeka-v-ukraini-slahi-rozvitku-ta-mozlivosti.html> (дата звернення 30.08.2024).
13. Гранти для розвитку інформаційного бізнесу 2024. *Grant Sense*. URL: <https://www.grantsense.com.ua/blogs/yaki-granti-mozhna-otrimati-dlya-rozvitku-informacijnogo-biznesu> (дата звернення 30.08.2024).
14. Мінцифри та Expertise France підписали меморандум про співпрацю у сфері цифровізації. *Урядовий портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mintsyfry-ta-expertise-france-pidpysaly-memorandum-pro-spiivpratsiu-u-sferi-tsyfrovizatsii> (дата звернення 30.08.2024).
15. Ратифікація Угоди з Великою Британією про цифрову торгівлю сприятиме поглибленню участі України у глобальній економіці - Юлія Свириденко. *Урядовий портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ratyfikatsiia-uhody-z-velykoii-brytaniieiu-pro-tsyfrovu-torhivliu-spryiatyme-pohlyblenniu-uchasti-ukrainy-u-hlobalnii-ekonomitsiuliiia-svyrydenko> (дата звернення 30.08.2024).

REFERENCES:

1. Myronov Yu., Myronova M. (2016). Instytutsionalizatsiia yak sotsialno-ekonomichniy fenomen [Institutionalization as a socio-economic phenomenon]. *Visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Ekonomika – Bulletin of Kherson State University. Economy*, no. 17, pp. 9–11.
2. Kovbasiuk S. (2009). Suchasna interpretatsiia poniattia "instytutsionalizatsiia" [Current interpretation of the concept "institutionalization"]. *Aktualni problemy derzhavy i prava – Current problems of state and law*, vol. 40, pp. 177–182. Available at: <http://apdp.in.ua/v50/29.pdf> (date of access: 30.08.2024).
3. *Digital Markets Act (DMA) Legislation*. European Commission. Available at: https://digital-markets-act.ec.europa.eu/legislation_en (date of access: 30.08.2024).
4. The Digital Services Act package | Shaping Europe's digital future. European Commission. Available at: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/digital-services-act-package> (date of access: 30.08.2024).
5. Lone S., & Weltevreden J. (2023). *European E-commerce Report. Amsterdam/Brussels*, pp. 1–105. Amsterdam University of Applied Sciences & Ecommerce Europe. pp. 1-105. Available at: <https://www.upu.int/UPU/media/wwwUpuIntUniversalPostalUnionAboutUpuBodiesConsultativeCommittee/2023EuropeanEcommerceReportEn.pdf> (date of access: 30.08.2024).
6. The twin green & digital transition: How sustainable digital technologies could enable a carbon-neutral EU by 2050. *EU Science Hub*. Available at: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/jrc-news-and-updates/twin-green-digital-transition-how-sustainable-digital-technologies-could-enable-carbon-neutral-eu-2022-06-29_en (date of access: 30.08.2024).

7. The decisive twin green & digital transition. Digital Collective. Available at: <https://digico.global/the-decisive-twin-green-digital-transition/> (date of access: 30.08.2024).
8. Ecommerce Europe (2024). Digital commerce: our vision for Europe's future. Manifesto for European Elections 2024. Ecommerce Europe. pp. 1–16. Available at: <https://ecommerce-europe.eu/wp-content/uploads/2024/01/Ecommerce-Europe-European-Elections-2024-Manifesto-v2.pdf> (date of access: 30.08.2024).
9. Pro elektronnu komertsiiu [About electronic commerce]: Zakon Ukrainy vid 03.09.2015 r. № 675-VIII. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text> (date of access: 30.08.2024).
10. Mintsyfry prezentuvalo stratehiiu rozvytku elektronnykh komunikatsii do 2030: doluchaitesia do obhovorennia. Uriadovyi portal. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/mintsyfry-prezentuvala-stratehiiu-rozvytku-elektronnykh-komunikatsii-do-2030-doluchaitesia-do-obhovorennia> (date of access: 30.08.2024).
11. 5G v Ukraini: de y koly zapratsiue zviazok novoho pokolinnia i chomu na tse vplyvaie voiennyi stan. 24 Kanal. Available at: https://24tv.ua/5g-ukrayini-2024-koli-zapratsyuye-yakih-mistah-vplivaye-zdorovya_n2563685 (date of access: 30.08.2024).
12. Kiberbezpeka v Ukraini: shliakhy rozvytku ta mozhlyvosti. Ukrinform. Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/3704093-kiberbezpeka-v-ukraini-slahi-rozvitku-ta-mozlivosti.html> (date of access: 30.08.2024).
13. Hranty dlia rozvytku informatsiinoho biznesu 2024. Hrant Sense. Available at: <https://www.grantsense.com.ua/blogs/yaki-granti-mozhna-otrimati-dlya-rozvitku-informacziynogo-biznesu> (date of access: 30.08.2024).
14. Mintsyfry ta Expertise France pidpysaly memorandum pro spivpratsiu u sferi tsyfrovizatsii. Uriadovyi portal. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/mintsyfry-ta-expertise-france-pidpysaly-memorandum-pro-spivpratsiu-u-sferi-tsyfrovizatsii> (date of access: 30.08.2024).
15. Ratyfikatsiia Uhody z Velykoiu Brytaniieiu pro tsyfrovu torhivliu spriyatyme pohlyblenniu uchasti Ukrainy u hlobalnii ekonomitsi – Yuliia Svyrydenko. Uriadovyi portal. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/ratyfikatsiia-uhody-z-velykoiu-brytaniieiu-pro-tsyfrovu-torhivliu-spriyatyme-pohlyblenniu-uchasti-ukrainy-u-hlobalnii-ekonomitsi-iuliia-svyrydenko> (date of access: 30.08.2024).